

цікаві рукописи, але автор ваги їх не знає. Наприклад у нього була рукопись західно-руського письма XV в., писаний пів-уставом (р. 305). Навіть досада бере: хоч би словечком озвав ся автор про зміст цієї рукописи! В своїм же рефераті про Брест і його давні церкви він, опріч простого переказу подій, що дотичать ся Бресту, подав ще опис церков брестської капітули по ревізії початку XVIII в. З заголовку до Українц-Руси належить ще реферат д. Площанського про холмські акти. Але се є лише недокладний, незв'язаний переказ змісту холмських актів, виданих Виленською Археографічною Комісією в XVII томі Актів, зібраних тим же Площанським і ним же перелічених в передмові. Що, властиво хотів сказати або довести своїм рефератом автор, вгадати тяжко.

Нашу рецензію на перший том „Трудовъ“ Виленського Археологічного з'їзду закінчимо вказівкою на докладно і старанно уложену археологічну мапу Гродненської губ. Праця ся належить д. Покровському, що зібрав чимало рукописного матеріялу вийнятого з звісток священників і волосних писарів. Пояснення до мапи становлять поважну працю, що обіймає 165 сторін.

М. Д. — 3.

Древности — Труды Императорскаго Московскаго Археологическаго Общества, изд. подъ редакцією В. К. Трутовскаго, т. XV, вып. I ст. 79+203, вып. II ст. 99+153, і 7 табл., 4^о, Москва, 1894.

Новий том видавництва московського археологічного товариства складаєть ся з двох книжок, що поділяють ся кожна на два відділи — розправ і справоздань та протоколів товариства, що займають більшу частину обох книжок.

В відділі розправ безпосередно належить до нас серія статей про класичну старину в нашого Чорноморя. Особливо цікава між ними розвідка д. Шварца — „До історії давніх грецьких релефів на золотих річах, знайдених в південній Росії“ (I с. 17—34). Виступаючи проти загальної розповсюдженого погляду, що грецькі вироби Чорноморя — то продукти атенської штуки, д. Шварц уважає їх виробами штуки малоазійської, вказуючи особливо на Кизик — до сього приводить і порівнянне деяких артистичних форм, і уживанне характерного аліажа золота і срібла — т. зв. електрона. Гадка про малоазійську фабрикацію цікава тим, що її ознаками може пояснити ті прикмети виробів, що без того записувано б на рахунок місцевої імітації атенських взірців і впливу варварської штуки. Ся важна думка отже заслугує детальної перевірки спеціалістів. По дорозі автор вказує на мало відому в місцевій археології находку в Бранденбурзі 1882 р. скарбу з річами, що своїм ти-

пом виразно вказують на наше Чорноморе. Ми мали нагоду оглядати сей скарб минулого року в Берліні й аналогія його з Чорноморськими находками впала нам теж в очі.

Дві иньші замітки: п. Орєшнікова — кілька уваг про старину, знайдену в с. Парутинім 1891 р. і Шварца — з поводу вази з релефами, знайденої в с. Парутинім (в вип. II) мають предметом річі, знайдені 1891 р. в гробниці ольвійській, що їм де хто закидав фальсифікацію. Д. Шварц звертає особливу увагу на вазу, бачучи в ній гротески на тему суду Париса александрійського виробу деє з I в. по Христі.

Д. Сперанський в розвідці: Апокрифичні діяння ап. Андрія в славянсько-руських версіях (II с. 35—75) застановляє ся над питанням про відносини їх до грецького первотвору, приходячи до виводу, що таким була незвісна для нас скорочена редакція грецька, від якої походить версія сербська і руська; з руських дві (тверська, XVI в. і ґр. Уварова XVII в.) на основі мови з ознаками і українськими і великоруськими відносить він до якогось етнографічно-посреднього району. В кінці подано текет з рукописи тверської.

Цікава стаття д. Лихачева: „О разрѣшительныхъ грамотахъ восточныхъ патріарховъ“ (II с. 77—99) зводить до купи материял про сі грамоти, анологічні цілком з західними індульгенціями, і подає фототипичний рисунок такої грамоти ерусалимського патріарха Партенія XVIII в., перехованої в роду автора і друкованої, на думку автора, в Ерусалимі-ж, по славянськи. Аналогічна грамота київського друку (як догадуєт ся д. Л. — Іоасафа еп. монемвасійського) є в Петербурській бібліотеці. Автор наводить далі з рахунків московського „печатного приказа“ записки про друкування таких „розрїшальних грамот“ для патріархів полуденних. Особливо-ж цікаво опубліковане у м. Макария проханне патр. Атанасія (1653 р.) видрукувати йому грамот, бо всі пороздавав, їдучи через Україну, і при повороті нема чого буде роздавать козакам, як будуть просить, а ніким йому послати грамоти до друку в Київ. Видана грамота дає розуміти, що містили в собі сі так широко колись розповсюджені, значить, у нас грамоти.

Зануємо нарешті замітку проф. Павлова про каталог рукописей ерусалимської патріархії Пападопуло-Керамевса (вип. I) і фрагмент білини про Алешу Поповича, писаний в XVII в., поданий д. Станкевичом (вип. II).

В протоколах знаходимо кілька менших рефератів, цікавих для нас. Так в вип. I знаходимо замітку д. Китицина про вал між Росю і Синюхою (с. 111), в вип. II справоздання — д. Щербачова про розкопку могил в Кременьчупцькім повіті (при кістяках — посуда і брон-

зові окраси с. 39), д. Завітневича про розкопки під Києвом (за Дні-пром) і в Річицькім повіті і Бранденбурга — про розкопку коло с. Га-домок (чоловік з конем).

Видана книжка — як звичайно — розкішно, з гарними фототи-пичними таблицями й рисунками. *М. Грушевський.*

Древности — Труды Славянской комиссии импера-торскаго московскаго археологическаго общества, т. I, изд. под редакціей М. Н. Сперанскаго, Москва, 1895, 4^о, ст. 284+37.

1892 р. засновала ся при московськім археологічнім товаристві, за вірцем комісії орієнтальної, комісія славянська; ініціатори мотивували її утворення зростом наукової діяльності серед народів славянських, що викликав потребу пильнішого слідження її, метою її становить ся — студіювання славянської старинности, видання й заховання її памяток; комісія розпочала свою діяльність з кінцем 1892 р., під проводом мос-ковського слависта Матвія Соколова. З поданих в сім томі розвідок і уміщених в кінці його протоколів з р. 1892—4 видно, що на засі-даннях комісії головню подавати ся результати самостійних студій чле-нів її, переважно з сфери старо-славянського письменства, огляди ж наукової діяльності иньших славянських народів займали другорядне місце, носячи здебільшого випадковий характер.

В відділі розправ заміщено in extenso чотири розвідки, три само-стійні й один переклад (Мікльосіча -- про способи експресії в славянській епіці). Не зачіпаючи останньої, коротко згадаємо про перші, бо всі вони мають певну, хоч і не безпосередню цікавість і для нас.

Д. Істрин подав простору (с. 1—75) розвідку про славянське оповідання за індійське царство, навязуючи се до своєї розвідки про Александрию, куди се оповідання увійшло, як епізод. Взявши під увагу кілька нових копій його, окрім вистудіюваних і оголошених друком дав-нійше, д. Істрин поставив собі дві задачі — вияснити початок опові-дання й спеціально — відносини до латинського „Листу пресвитера Івана“ за Индию, і уставити генеалогію ріжних варіантів його. Студії привели д. І. до виводу, що всі звісні йому варіанти стоять в залеж-ности від латинського листу і не вказують ніде на переклад з грець-кого, що припускали деякі дослідники. Оригіналом їх була, по класифі-кації Царнке в його спеціальній монографії про пресв. Івана, третя редакція того листу; переклад однак ампліфіковано ріжними пояснен-нями назв звіврів, дуже невдатними; вітчиною сього перекладу уважає д. Істрин Боснію — Далмацию, по аналогії з сербською Александриєю. Сей ампліфікований переклад в своїй першій редакції не заховавсь